

LUCRETIANA

DE FONTE GRAECO LUCRETII

Cicero ad Papirium Paetum (ad fam. IX 25, 1) ita scripsit: «Plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris; *Pyrrhi* te libros et *Cineae* video lectitasse; itaque obtemperare cogito praeceptis tuis, hoc amplius: navicularum habere aliquid in ora maritima». His Ciceronis verbis ad Lucretii versus II 40-44 ducimur, ubi pauca de re militari et potissimum de «naviculis» dicuntur (dum idem poeta II 323-332 non iam de navibus loquitur). Lucretius hoc modo exercitum classemque (in libro II 40-44) describit,

«...tuas legiones per loca campi
fervere cum videas belli simulacra cientis
subsidiis magnis Epiri constabilitas
ornatas armis scafulas mariterque animatas,
fervere cum videas classem lateque vagari».

Cicero igitur in illa epistula opera Graeca de re militari a rege *Pyrrho* eiusque legato *Cinea* scripta etiam Romae primo a. Chr. n. saeculo exstitisse ait; longius autem de illo Ciceronis vocabulo «navicularum» disputantes ad hanc conclusionem perveniemus: in illis libris Graecis de parvis navibus agebatur, ut Cicero voce diminutiva «navicularum» (non tamen «navium») uteretur; ac simili modo etiam Lucretius formam diminutivam «scafulas» (non autem «scafas») adhibuit (II 43), qua voce Graeca nihil nisi «naviculae» Latine significantur; legiones enim «scafulas» ad flumen transmittendum vel ad milites litori appellendos arcessebant, ut Vegetius in «epitoma rei militaris» exponit (edit. Teubneriana Caroli Lang, Lipsiae 1885 pg. 81, 5 et 165, 4); quae res vel in exercitu regis *Pyrrhi* a Graecia in Italiam transeunte in usu fuerit; illas itaque scafulas Lucretius non solum ex narrationibus aequalium et amici Memmii cognovit, sed etiam fortasse legendo haec ipsa *Pyrrhi* et *Cineae*